

Indledningen er redigeret af Else Riisager og Jon Tafdrup

Tilsyn ved dr.phil. Henrik Yde

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Til Professor Schouw”

ved Niels Riisager

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Grundtvig og familien Schouw
- 3 Digtets genre og indhold
- 4 Modtagelse
- 5 Anvendt litteratur
 - 5.1 Trykt
 - 5.2 Utrykt

1 Anledning

Den 5. marts 1844 døde Susette Schouw, hustru til den ansete politiker og professor i botanik, J.F. Schouw, i en alder af 45 år. Grundtvig skrev i den anledning dødedigtet “Til *Professor Schouw*”, der udkom i *Adresseavisen* den 9. marts, samme dag som fru Schouw blev begravet fra Vor Frue Kirke (*Adresseavisen*, 9. marts, 1844, sp. [2]; Rigsarkivet: København Vor Frue Sogn (1813-1903), *Hovedministerialbog, 1835D - 1853D*, s. 333). Efter alt at dømme var det også Grundtvig, der forestod begravelsen, for der er blandt hans efterladte papirer bevaret en kladde til en ligprædiken over den afdøde. I prædikenen indgår desuden tre strofer af digtet, så det er sandsynligt, at i det mindste en del af digtet blev læst op i kirken (Grundtvig-arkivet, fasc. 66.30 B).

2 Grundtvig og familien Schouw

Mens det ikke umiddelbart kan afgøres, om Grundtvig skrev digtet på bestilling eller af egen drift, er der ingen tvivl om, at han kendte ægteparret Schouw personligt. Susette Schouw var søster til Christine Stampe, hustru til Henrik Stampe på Nysø

gods, hvor Grundtvig havde været en tilbagevendende gæst, siden han i begyndelsen af 1820'erne var præst i Præstø. Særligt Christine Stampe var selskabeligt anlagt og yndede at holde salon med fremtrædende gæster inden for alt fra kunst og kultur til politik og videnskab. Det var i huset hos Stampe, at Grundtvig stiftede bekendtskab med ægteparret Schouw (Rønning 1912, bind 3:2, s. 176).

I sin egenskab af præst kom Grundtvig gennem årene til at varetage en række kirkelige mærkedage i familien Schouw. Godt et halvt år efter begravelsen af Susette Schouw blev parrets datter Georgia Schouw konfirmeret af Grundtvig i Vartov kirke, ligesom Grundtvig også viede Georgia og hendes mand, maleren P.C. Skovgaard, i 1851 (*Bibliografien*, bind 2, s. 250 f.; Grundtvig 1877, s. 277 f.). I 1852 holdt han begravelsestalen ved J.F. Schouws begravelse. Her beskrev Grundtvig forholdet til Schouw som grundlæggende venligt "trods al Forskjellighed", og selvom "ikke Faa [...] stod den hedenfarne Hædersmand langt nærmere" end Grundtvig selv (*Fædrelandet*, 3. maj, 1852, s. 405; teksten er desuden udgivet på *Grundtvigs Værker* og kan findes [her](#)).

3 Digtets genre og indhold

Grundtvigs dødedigt over Susette Schouw består af fem strofer på hver fire verselinjer. Som det antydes af digtets titel, henvender digtet sig først og fremmest til J.F. Schouw, der på ligefrem og personlig vis tiltales i anden person digtet igennem. Således karakteriseres Susette Schouw frem for alt ud fra relationen til sin mand: som J.F. Schouws "Hjerte-Blomst", der nu er visnet (strofe 1,1-2). Rollen som hustru og livsledsagerske synes da også mere generelt at have stået centralt i Grundtvigs syn på den afdøde. I den føromtalte tale ved datteren Georgia Schouws bryllup fremhævede Grundtvig netop moderen som det gode eksempel på én, der "var sin Mands Medhjælp i en sjælden Grad, saa faa kom til at føle dybere, at det er ikke godt for Mennesket at være alene [jf. 1 Mos 2,18], og faa følte det gladere, at hvem der faar en Hustru af Herren, faar en god Gave og annammer [dvs. modtager] en Velbehagelighed" (Grundtvig 1877, s. 278).

I modsætning til nogle af Grundtvigs kendteste dødedigte lægges der mindre vægt på portrættingen af den afdødes liv og virke og mere på selve dødens væsen, de efterladtes sorg og deres mulighed for at finde trøst (for en gennemgang af Grundtvigs dødedigte og dødedigtet som genre, se Auken 1998, s. 15-26 og 129-153). Kilden til trøst finder Grundtvig i kristendommen og de kristne budskaber om fred, håb og genopstandelse. Således bebudes det, at mennesket endnu skal "staae [op] som Blomst i Vaar", som det hedder i tredje strofe. Og derfor kan Grundtvig også i sidste strofe proklamere, at "Christnes Haab er Bod for [dvs. trøst for] Savn! / Christi Fred skal Palmene [dvs. sejrene] bære". Det er værd at bemærke, at Grundtvig i modsætning til tidligere tiders dødedigtning ikke funderer det kristne håb i en beskrivelse af et liv hinsides denne verden. Derimod bevæger digtet sig overvejende inden for rammerne af det jordiske liv og en dennesidig fred. På den måde synes digtet også at være på linje med Sune Aukens forståelse af Grundtvigs syn på døden, nemlig at døden er døden, og genopstandelsen er en tilbagevenden til livet i egentlig forstand (Auken 1998, s. 141 f.).

4 Modtagelse

Grundtvigs digt skabte ikke nogen videre opsigt i samtiden. Det eneste andet vidnesbyrd om Susette Schouws død i aviserne omkring hendes dødsdag var en lille dødsannonce, som bragtes i forskellige dagblade. Annoncen var indrykket af J.F. Schouw og lød som følger:

“Den 5te Marts bortkaldtes min elskede Kone, Sösette Schouw, föd Dalgas, efter 17 Aars lykkeligt Ægteskab, fra mig og vore tvende Börn, til det bedre Liv” (*Adresseavisen*, 9. marts, 1844, sp. [5]).

5 Anvendt litteratur

5.1 Trykt

- *Adresseavisen*, se *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*.
- Auken, Sune (1998) *Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen*. København.
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- *Fædrelandet* (1852), nr. 102, 3. maj. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1877) *Kirkelige Leilighedstaler*, udg. C.J. Brandt. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4, bind 2 (1950). København.
- *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1844), nr. 59, 9. marts. København.
- Rønning, Frederik (1907-1914) *N.F.S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede*, bind 1-4, bind 3:2 (1912). København.

5.2 Utrykt

- Grundtvig-arkivet, *Ved Fru Schouws Jordefærd*, fasc. 66.30 B, Det Kongelige Bibliotek, København.
- Rigsarkivet: København Vor Frue Sogn (1813-1903), *Hovedministerialbog, 1835D - 1853D*.